

Literackie trio

Blog jest przykładem tekstu nieliterackiego, ale gdyby już podjąć próbę kwalifikacji, to z pewnością bliżej mu do epiki niż liryki, a ściślej do prozy. To nic innego jak dziennik, pamiętnik, tyle że internetowy. A ponieważ jest pisany w internecie, może być zaopatrzone np. w masę zdjęć (fotoblog) albo w filmiki.

Rodzaj literacki i gatunek literacki – zdarza się wam mylić te pojęcia? Czy epos to jeszcze epika czy już liryka? Dlaczego mówi się „powieść poetycka”? Do jakiego rodzaju zaliczyć bloga?

Rodzaj literacki jest nadrzędny w stosunku do gatunku. Są tylko trzy rodzaje literackie, a gatunków jest całe mnóstwo. Zapamiętajcie ten schemat!

Rodzaje literackie

Epika

To ten rodzaj literacki, który obejmuje utwory pisane prozą, wyjątkiem jest epos – pisany wierszem. Utwory epickie mają **narratora**, który prowadzi **narrację**, czyli snuje opowieść – fabułę. Jeśli do fabuły dodać jeszcze akcję utworu epickiego (ciąg zdarzeń), postaci literackie i wątki, to powstanie **świat przedstawiony** – podstawowy element dzieła epickiego. Opis, opowiadanie, dialog czy monolog to formy wypowiedzi epickiej.

Liryka

Lirykę tworzą utwory pisane wierszem, wyjątkiem jest poemat prozą. Utwór liryczny to wypowiedź jednej osoby, czyli monolog. Ta osoba to ktoś fikcyjny, to tzw. podmiot liryczny, inaczej „postać mówiąca w wierszu”.

Dramat

Istotą dramatu jest dominacja dialogu. Narrator jest całkowicie wyeliminowany, a wypowiedzi i działania postaci są zupełnie samodzielne. Dramat przeznaczony jest do realizacji teatralnej, stąd obok tekstu głównego (dialogi) jest jeszcze tekst poboczny (didaskalia, czyli typu kto do kogo mówi, jak wygląda).

Gatunki literackie

epickie

- powieść
 - p. historyczna – *Krzyżacy* Henryka Sienkiewicza
 - p. przygodowa – *Trzej muskietierowie* Aleksandra Dumasa
 - p. fantasy – *Władca pierścieni* J.R.R. Tolkiena
 - p. obyczajowa – *Brulion Bebe* Małgorzaty Musierowicz
 - p. fantastyczno-naukowa – *Solaris* Stanisława Lema
- nowela – *Antek* Bolesława Prusa, *Janko Muzykant* Marii Konopnickiej
- opowiadanie – *Sitaczka* Stefana Żeromskiego
- epos – *Iliada* Homera, *Pan Tadeusz* Adama Mickiewicza
- baśń – baśnie braci Grimm

liryczne

- wiersz – *Kot w pustym mieszkaniu* Wisławy Szymborskiej
- fraszka – *Ogród fraszek* Jana Kochanowskiego
- sonet – sonety Mikołaja Sępa-Szarzyńskiego
- tren – *Treny* Jana Kochanowskiego
- oda – *Oda do młodości* Adama Mickiewicza
- bajka – *Bajki i przypowieści* Ignacego Krasickiego, *Lokomotywa* Juliana Tuwima
- hymn – *Hymn o miłości* Świętego Pawła

dramatyczne

- komedia – *Świętoszek* Moliera, *Zemsta* Aleksandra Fredry
- tragedia – *Romeo i Julia*, *Hamlet* Williama Szekspira, *Dziady* Adama Mickiewicza
- tragikomedia/tragifarsa – *Moralność pani Dulskiej* Gabrieli Zapolskiej

Powieść poetycka łączy w sobie cechy epiki i liryki – pisana jest wierszem, ale ma np. narratora, co jest typowe dla epiki. Dlatego zachodzi tu tzw. **synkretyzm rodzajowy** – połączenie cech różnych rodzajów literackich. Przykładem p. poetyckiej jest *Konrad Wallenrod* Adama Mickiewicza.

